

28.8.2018

Opetus- ja kulttuuriministeriölle:

Asia: OAJ:n lausunto luonnoksista hallituksen esityksiksi eduskunnalle laeiksi ylioppilastutkinnosta ja lukiolain muuttamisesta

Viite: Lausuntopyyntöne 21.6.2018, Dno 22/010/2018

Pyydettyinä lausuntona luonnoksista hallituksen esityksiksi eduskunnalle laeiksi ylioppilastutkinnosta ja lukiolain muuttamisesta esittää Opetusalan Ammattijärjestö OAJ seuraavan:

OAJ katsoo, että uuden ylioppilastutkintoa koskevan lain säätäminen on perusteltua.

Nykyinen ylioppilastutkinto on arvostettu ja toimii pääosin hyvin. Tutkinnon kehittäminen on kuitenkin myös tarpeellista, tutkinnon tulee vastata ajan uusiin haasteisiin. Esitykset ovat pääosin kannatettavia, mutta osaa ehdotuksista tulee vielä harkita ja osa ehdotuksista vaatii toteuduttuaan tarkkaa seurantaa.

Ylioppilaskokeiden rajaton uusimisoikeus aiheuttaa tarpeetonta lisätyötä ja on pedagogisesti huono asia

Lakiesityksen 17 § ensimmäinen momentti antaa kokelaalle rajoittamattoman oikeuden uusida kertaalleen hyväksytyjä ylioppilastutkinnon kokeita. Rajoittamaton uusimisoikeus johtaa suorituskertojen lisääntymiseen ja kasvattaa merkittävästi ylioppilaskirjoituksiin liittyviä työtehtäviä. Vaarana myös on, että kokeisiin ilmoitaudutaan ja tullaan heikosti valmistautuneina, mikä ei ole kokelaankaan edun mukaista. Asia on pohdituttanut myös eduskuntaa, joka on edellyttänyt, että hallitus seuraa kokeiden rajoituksettomien uusimisien vaikutuksia.

Ministeriön itsensä asettama asiantuntijatyöryhmä pohti asiaa tarkasti ja päätyi esittämään suorituskertojen rajausta. OAJ kannattaa työryhmän esitystä ja edellyttää lakiesityksen muotoilemista Gaudeamus igitur-työryhmäraportin mukaiseen muotoon.

Lakiesityksen 23 § säättää, että oikaisuvaatimus ylioppilastutkintolautakunnan koesuoritusta koskevaan arviointipäätökseen on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä,

28.8.2018

kun kokelas on saanut tiedon arvostelun tuloksesta ja arvosteluperusteiden soveltamisesta häneen. Mitä tarkoitetaan tiedolla arvosteluperusteiden soveltamisesta, eikö tulos riitä? Muodostuuko kokelaalle jokin subjektiivinen oikeus saada perusteluja arvostelulle ja sen soveltamiselle kokelaan suoritukseen? Kuka tietoa antaisi, koska ja missä? Asiaa ei ole tarkemmin avattu lakiesityksen perusteluissa.

Käytännössä valitusaika osuu osittain lakkiaispäivän jälkeiselle ajalle, jolloin opettajaa ei voi velvoittaa selvittämään kokelaalle arvosteluperusteiden soveltamista koe-suoritukseen. Kuka arvostelun soveltamisesta selvityksen antaa? Luontevimmin tehtävä kuuluisi lautakunnan sensorille, joka arvioinnista on päätöksen tehnyt. OAJ esittää, että tietoa arvostelusta riittää ja maininnan arvostelun soveltamisesta jätetään lakitekstistä pois.

Lakiesityksen 16 §:n neljäs momentti puhuu koulutuksen järjestäjän monijäsenisestä toimielimestä, joka tekee päätöksen kokelaan osallistumisoikeuden epäamisestä meneillään olevaa tutkintokertaa seuraavan tutkintokerran kokeisiin. Lakiesityksen perusteluissa tulisi tarkemmin kertoa millaisesta toimielimestä on kyse.

Englanninkielinen ylioppilastutkinto ei saa olla kilpailija kansallisilla kielillä annettavalle koulutukselle

OAJ kannattaa englanninkielellä järjestettävän ylioppilastutkinnon mahdollistamista niillä perusteluilla, jotka on koottu asiaa selvittäneiden selvityshenkilöiden raporttiin. Tutkinnosta ei saa muodostua kotimaisilla kielillä suoritettavan tutkinnon kilpailijaa, vaan tutkinnon järjestäjien joukko on rajattava siten, että tutkinnon suorittamiselle englanniksi on selkeät syyt, jotka pohjautuvat alueen väestörakenteeseen ja koulutustarpeeseen.

Suomen kielellä ja ruotsin kielellä suoritettavat tutkinnot on kytketty lukion opetuskieleen. Näin tulee menetellä myös englannin kielellä suoritettavan tutkinnon kohdalla, vaikka laissa mahdollistettaisiin yksilön kohdalla poikkeava menettely erityisestä syystä. Lakiesityksen 6 §:ssä käytetty ilmaisu suorittanut ”koulutuksen pääosin englannin kielellä” ei ole riittävä. Kun 1.8.2019 voimaan astuvan lukiolain 14 §:n toinen momentti säätää lukion opetuskielestä, että ”osa lukiokoulutuksen oppimäärän opetuksesta voidaan antaa myös muulla kuin 1 momentissa tarkoitetulla opetuskielellä”, niin vaara on, että tavallisessa suomalaisessa lukiossa asiaa tulkitaan

28.8.2018

siten, että lukioon voidaan esim. perustaa englannin kielinen linja, jossa opetusta annetaan osin englanniksi ja osallistutaan sitten englannin kieliseen tutkintoon. Menettelyllä lukio voisi etsiä itselleen kilpailuetua ilman, että kyse olisi todellisesta väestörakenteeseen perustuvasta koulutustarpeesta.

OAJ edellyttää, että lopulliseen lakiesitykseen 6 §:n teksti muotoillaan uudelleen sellaiseksi, että englannin kielellä annetulla koulutuksella tarkoitetaan koulutusta, joka on mainittu koulutuksen järjestämisluvassa. Mikä tahansa oppilaitoksen itsensä improvisoima koulutus englanniksi ei siis tulisi kysymykseen tutkinnon suorittamisen mahdollistajana.

Ylioppilastutkinnon toteutumisen jatkuva seuranta ja tarvittaessa tehtävät korjaavat toimet ovat välttämättömiä

Ylioppilastutkinnon kehittämiseen ja tutkinnon käyttöön liittyy asioita, joita on tarkasti seurattava. Tutkinnon digitalisointi valmistuu keväällä 2019. Tutkintoa käytetään entistä enemmän korkeakoulujen opiskelijavalintojen kriteerinä. Ylioppilastutkinto on lukion päättötutkinto, mutta tutkintoon liittyvillä ratkaisuilla on käytännössä myös lukiokoulutusta ja opiskelijoiden valintoja ohjaavia vaikutuksia. Näitä tulee tarkoin seurata.

Lakiehdotuksen 11 § muuttaa ylioppilastutkinnossa suoritettavien kokeiden minimimäärää, kun se uutena määrittelynä tuo tutkinnon rakenteeseen termin koepari. Kaksi reaalikoetta taikka yksi reaalikoe ja yksi vieraan kielen koe muodostavat uudenlaisen koepaketin. Malli on Gaudeamus igitur-työryhmän esityksen mukainen. Mallin arvioidaan lakiesityksen perusteluissa nostavan tutkinnon vaatimustasoa jonkin verran ja ohjaavan kokelaita suorittamaan kokeita aiempaa monipuolisemmin. Toteutuessaan kaavaillusti malli voisi auttaa vieraiden kielten osaamisen heikentynyttä tilannetta ja kannustaa opiskelemaan useampia reaaliaineita syvällisesti. Asiassa on kuitenkin monta muuttujaa ja siksi mallin vaikutuksia tulee seurata ja tarvittaessa tehdä korjaavia toimenpiteitä. Tämä edellyttää toimivaa yhteistyötä ylioppilastutkintolautakunnan ja Opetushallituksen kesken.

28.8.2018

Yhteenveto

- OAJ pitää uuden ylioppilastutkintolain säätämistä hyvänä asiana
- Lakiesityksen tutkintokokeiden arvostelusta tehtävää oikaisupyyntöä koskeva § 23 herättää kysymyksiä, samoin § 16 esittämä monijäseninen toimielin
- OAJ vastustaa pedagogisin perustein ylioppilastutkinnon hyväksytyjen tutkintokokeiden rajatonta uusimista
- Englannin kielellä järjestettävä ylioppilastutkinto voidaan toteuttaa, mutta se on pääosin rajattava niiden lukioiden opiskelijoille, joiden järjestämisluvassa on mainittu englannin kielellä annettu opetus
- Ylioppilastutkintoon tehtävien muutosten vaikutuksia tutkinnolle ja lukio-opetukselle on tarkoin seurattava ja tarvittaessa on tehtävä korjaavia liikkeitä ei-toivotun kehityksen estämiseksi
- Lukiolakiin esitetyistä muutoksista ja luonnoksesta ylioppilastutkintoasetukseksi ei OAJ:llä ole lausuttavaa.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

Olli Luukkainen
puheenjohtaja

Olavi Arra
erityisasiantuntija